

03/03/20

Johnson, Brexit och allianslösheten - Om Storbritannien och geopolitisk relevans -

Den 31a januari 2020 lämnade Storbritannien officiellt den Europeiska unionen. Detta markerade slutet på en era som började nästan ett halvt sekel tidigare, då det förenade kungadömet 1973 gick med i det då relativt nybakade europeiska ekonomiska samarbetet som gick under namnet EEC. Den rådande ekonomiska osäkerheten på de brittiska öarna var en anledning till beslutet. En vilja att bredda det vid tiden rådande handelssystemet, känt som *Imperial Preference*, och öppna upp för mer handel med Europa var en annan.

Storbritannien i början av förra seklets andra hälft var ett land som sökte efter att förankra sig i den rådande världsordningen. Med en vacklande efterkrigsekonomi, återkommande protester, bombdåd och en osäker placering mitt emellan dåtidens supermakter, USA och Sovjetunionen, så sökte London efter en väg ut ur sjuttioalets hopplöshet och in i åttioalets optimism och framtidstro. Och visst, saker och ting blev bättre under de efterföljande årtiondena. De öppna sårerna mellan Irland och dess granne i norr läkte (näja), det kalla kriget tog slut och ekonomin stabiliserades.

Med det sagt så är det särskilt intressant att Storbritannien återigen hamnat i en sits där man utvärderat sin samtida ekonomiska, politiska och strategiska roll i världen och funnit att ett drastiskt uttåg ur samma samarbete som man en gång i tiden kämpat så hårt för att bli en del av är en nödvändighet för att bevara sin geopolitiska relevans och nationella särställning. Anledningarna till varför Storbritannien nu lämnar EU är alltför komplicerade för att på ett tillfredställande sätt belysa under den korta tid då jag får förmånen att ha er uppmärksamhet. Istället så är det nu ett ypperligt tillfälle att försöka förstå några av de konsekvenser som Brexit fört med sig, snarare än motivationen bakom utträdet, då omvärlden söker förutse hur Storbritannien försöker positionera sig i förhållande till de två stora politiska spelare man är placerad emellan, EU och USA.

En av de mest frekventa frågorna i debatten på de brittiska öarna är hur ett Storbritannien efter Brexit kommer navigera den allianslöshet som gradvis kommer infinna sig och nå sin kulmen den sista december, då landet rent legalt utträder ur den Europeiska unionen. Huvudmotivationen för regeringen Johnson bör vara att rädda så mycket av sin geopolitiska relevans som man bara kan genom att återetablera sig som en pålitlig och politisk stabil spelare även efter Brexit, vad som återstår att se är hur man väljer att försöka uppnå detta mål.

I detta hänseende så har inte 10 Downing Street lyckats, eller nödvändigtvis varit intresserade av, att driva en tydlig linje. Detta beror troligtvis på en av två saker: antingen att man inte vill spela med öppna kort rörande sina preferenser eller att man helt enkelt inte vet hur man ska spela sina kort överhuvudtaget. En kombination av dessa två anledningar är också högst tänkbar.

03/03/20

Försvar och säkerhet

När det kommer till försvar och säkerhet så befinner sig Storbritannien i en fördelaktig situation gentemot EU tack vare den höga standarden på landets försvarsmakt. Den operativa förmåga och därtill tillhörande kunskap som det brittiska försvaret besitter är till stor nytta för andra EU-länder och konsensusen är att man i stort sett kommer kunna behålla sin ledande roll inom det europeiska försvarssamarbetet även efter utträdet ur unionen.

Relationen med USA är dock något mer prekär. Grunden till detta återfinns i kärnan av den politiska dimensionen av det transatlantiska försvarssamarbetet mellan de två länderna, där USA skördat enorma diplomatiska framgångar genom sitt användande av Storbritannien som något av en trojansk häst på insidan av det europeiska samarbetet. På detta sätt har Washingtons idéer om hur unionens försvarspolitik bör föras för att i minsta möjliga utsträckning vara konträr till de linjer som drivs av NATO företräts utan att man haft en plats vid bordet. Detta kan i och med Storbritanniens utträde ur EU givetvis inte fortsätta, vilket presenterar amerikanska beslutsfattare med fler och nya frågetecken, något som även minskar Storbritanniens värde som allierad i Washingtons ögon.

Man brukar i relation till dessa två länders transatlantiska försvarssamarbete prata om *Four Pillars*. Dessa pelare, kulturella ledare och den politiska eliten, viljan att gå ut i krig tillsammans, den brittiska kärnvapenförmågan samt ländernas underrättelsesamarbete, utgör grunden för dessa två ländernas långtgående och fruktsamma samarbete och hotas alla av de politiska vindar som nu blåser. Kittet som länkar samman Storbritanniens agerande inom alla dessa områden har varit väl justerad och proportionell respons till de initiativ som externa krafter igångsatt med avsikt att påverka eller involvera landet direkt eller indirekt. Rollen som en vältempererad motpart till USA, utmärkt illustrerat av Tony Blairs relation med George W. Bush, passade Storbritannien som handen i handsken och därigenom fortsatte den speciella relationen länderna emellan in i det nya århundradet.

Frågan är således om det ligger i Storbritanniens intresse att styra bort från den "speciella relation" man etablerat med USA sedan krigsslutet 1945 och istället närma sig EU där man på det försvarspolitiska planet istället för en potentiell belastning ses som en definitiv tillgång. Sanningen är dock den att Storbritannien, eroderingen av samarbetets fyra grundpelare till trots, ofta finner sina egna utrikespolitiska mål ligga mer i linje med Washingtons än Bryssels.

Frågan som regeringen Johnson nu måste finna svar på är huruvida man för att bevara sin geopolitiska relevans bör luta närmare Europa och därigenom potentiellt behöva kompromissa eller helt revidera årtal av positioner på flertalet försvars- och utrikespolitiska områden, eller USA, varigenom man sätter lejonparten av sina förhoppningar på att den inrikespolitiska situationen i landet stabiliseras inom en snar framtid samtidigt som man själva lyckas hålla sig kvar vid makten. Hur man väljer att göra är förmodligen till stor del beroende på de fortsatta förhandlingarna med EU, men de lär inte heller gå opåverkade av resultatet i november månads amerikanska presidentval.

Handel och ekonomiskt samarbete

När det kommer till ekonomiska samarbeten så börjar verkligheten så sakteliga infinna sig även här att Storbritannien nu är ett tredjepartsland gentemot EU. Beroende på om utfallet

03/03/20

i de pågående förhandlingarna med EU blir fördelaktigt för Storbritannien eller ej så kan behovet av en utsträckt hand över Atlanten snabbt komma att accentueras. Vad skulle då ett sådant samarbete kunna komma att bestå av? Amerikanska förhandlare kommer i högsta grad ställa sig frågan vad London hoppas få ut av ett sådant exklusivt bilateralt samarbete. USAs president Donald Trump lovade att ett sådant samarbete skulle fyrdubbla handeln mellan länderna, men både gemene man och 10 Downing Street är ju numera bekanta med vikten man bör ge ett sådant löfte. Frågan varför USA skulle vara intresserade av ett direkt handelssamarbete med Storbritannien överhuvudtaget är också värd att lyfta i sammanhanget. Framförallt om man tar hänsyn till att Storbritanniens totala handel med EU är värd över dubbelt så mycket som den med USA och lägger till faktumet att många av de existerande alternativen till Storbritannien som unilateral handelspartner (även om ett individuellt samarbete givetvis inte av naturen inte exkluderar ett annat), däribland Sydkorea, för tillfället framstår som både politiskt stabilare och ekonomiskt starkare kandidater så vore det märkligt om man med amerikanska ögon går in i förhandlingarna med åtminstone en liten dos skepticism.

Således så lär mycket av Storbritanniens "pitch" bygga på ländernas långtgående relation och nostalgien som omgärdar den historiskt mycket framgångsrika relationen. På denna punkt så bör det tilläggas att det, tvärt emot vad man skulle kunna tro med utgångspunkt i den svenska synen på amerikansk politik, skulle vara fördelaktigt om en demokrat intog vita huset i januari nästa år. Detta är dock inte nödvändigtvis sant då sympatierna för Storbritannien som nära allierad står att finna bland republikaner. En inkommande demokratisk president lär även vara mer mån om att minska den amerikanska statsskulden (i alla fall om vi ska dra lärdomar från amerikansk nutidshistoria), vilket kan få konsekvenser för hur generösa USA vill vara vid ingåendet av handelsavtal baserat på nostalgi och historiska meriter.

Sammanfattning

Om man skulle ge sig på att sammanfatta Storbritanniens nuvarande allianser i ett ord, potentiella och existerade, så skulle det ordet nog vara "förhoppningar". Både med Bryssel i öst och Washington i väst råder ett visst mått av *faith-based diplomacy*, där lejonparten av det upplevda värdet med respektive partnerskap baseras på nostalgi och ren envishet, snarare än fakta och väl underbyggda resonemang.

Det finns inga tvivel om att goda relationer med EU likväl som med USA har ett enormt värde för Storbritannien, men stålbadet Brexit har inneburit rejäl och påtaglig skada för landets varumärke som geopolitisk suverän och det kvarstår att se om man åter lyckas hitta sin roll någonstans mellan EU och USA i den nya verklighet man skapat åt sig själv.